

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av energieffektivitetslagen och vissa andra lagar

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av energieffektivitetslagen och vissa andra lagar (RP 104/2020 rd): Ärendet har remitterats till miljöutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Eriika Melkas, arbets- och näringsministeriet
- lagstiftningsråd Anu Karjalainen, miljöministeriet
- överingenjör Kaisa Kauko, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Markus Tervonen, justitieministeriet
- direktör Heikki Väisänen, Energimyndigheten
- direktör Ulla Suomi, Motiva Ab
- expert Sirpa Leino, Finsk Energiindustri rf
- jurist Vilma Pihlaja, Främjarna av hyresboende till rimligt pris - KOVA rf
- juridisk expert Laura Lithenius, Finlands Disponentförbund rf
- ledande expert Petri Pylysy, Finlands Fastighetsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands miljöcentral
- Finlands Kommunförbund
- Byggnadsindustrin RT rf
- RAKLI ry
- Finlands studieboendestäder rf
- Suomen Vuokranantajat ry
- Vuokralaiset VKL ry.

Inget yttrande av

- WWF Finland.

Utlåtande MiUU 11/2020 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Syftet med propositionen är att bidra till att genomföra skyldigheterna enligt ändringen av energieffektivitetsdirektivet när det gäller mätning och fakturering av el, gas, fjärrvärme och fjärrkyla samt varmt tappvatten samt lämnande av uppgifter i anslutning till dessa. De viktigaste förslagen gäller mätare, mätning och fakturering av fjärrvärme och fjärrkyla samt lägenhetsspecifika vattenmätare, mätning och fakturering. Propositionen innehåller ändringsförslag till energieffektivitetslagen och lagstiftningen om boende (t.ex. lagen om bostadsaktiebolag, lagen om hyra av bostadslägenhet, lagen om bostadsrättsbostäder och lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån). Miljöutskottet behandlar förslaget i enlighet med sitt behörighetsområde och fäster ekonomiutskottets uppmärksamhet vid följande synpunkter.

Miljöutskottet anser i princip att direktivets mål om energisparande och förbättrad energieffektivitet är viktiga och anser att regleringen på lång sikt främjar en minskning av växthusgasutsläppen och samtidigt medför kostnadsbesparingar för slutförbrukarna av vatten och energi. Boendet utgör cirka 30 procent av konsumentens genomsnittliga koldioxidavtryck och man kan bidra till detta genom att fästa uppmärksamhet vid förbrukningen av varmt tappvatten och energi. Också tekniska lösningar är ett effektivt sätt att minska energiförbrukningen. Sådana är exempelvis vattenbesparande vattenarmatur och hushållsapparater samt läckagevarnare.

Utskottet konstaterar att genomförandet av direktivet huvudsakligen innebär teknisk reglering, där det nationella handlingsutrymmet är relativt litet. Genomförandet i enlighet med regeringspropositionen ökar de administrativa kostnaderna för mätning och fakturering i någon mån, men ändå i blygsam skala, och mätarna har redan blivit vanligare genom frivilliga åtgärder. Det finns dock vissa möjligheter till undantag i fråga om mätningens tekniska genomförbarhet och kostnadseffektivitet, och det har med fog föreslagits att dessa ska utnyttjas vid genomförandet av direktivet.

I synnerhet när det gäller vattenförbrukningen kan konsumtionsvanorna i praktiken effektivt påverkas när slutanvändaren får aktuell information om sin konsumtion i en lättbegriplig form, vilket leder till att konsumtionsvanorna ändras. Möjligheten att få mätuppgifter i realtid kan också försnabba upptäckten av exempelvis vattenskador och på så sätt förebygga uppkomsten av även omfattande skador. Utskottet påpekar också att elektroniska sätt att informera alla konsumenterna om konsumtionen inte nödvändigtvis är effektivast att utnyttja i vardagen, utan självavläsbara mätare kan ibland ge bättre fokus på konsumtionen. När det gäller den information som fjärravläsbara mätare producerar skulle det vara nyttigt att snabbt ge konsumenten information om till exempel exceptionella konsumtionsmönster som också skulle gagna upptäckt av eventuella läckage. Med tanke på uppnåendet av energisparmålen är det dock viktigt att invånarna motiveras att undvika onödig förbrukning i vardagen.

Enligt propositionen ska befintliga värmeenergimätare göras fjärravläsbara eller ersättas med fjärravläsbara mätare senast den 31 december 2026. Skyldigheten har inga betydande konsekvenser i praktiken, eftersom över 95 procent av försäljningen av fjärrvärme redan nu omfattas av fjärravläsning. I fråga om uppvärmning och kylning föreslår propositionen inte lägenhetsspecifik mätning, utan användningen av den undantagsgrund som direktivet tillåter och som baserar sig på kostnadseffektivitet och teknisk genomförbarhet fortsätter på samma sätt som tidigare. Det är vik-

Utlåtande MiUU 11/2020 rd

tigt att utnyttja undantaget, eftersom nyttan av lägenhetsspecifik mätning av värmeenergi skulle bli väsentligt mindre än kostnaderna.

I bostadshus förutsätter energieffektivitetsdirektivet att lägenhetsspecifika vattenmätare för varmt tappvatten installeras, att förbrukningen mäts och att den faktureras på basis av förbrukningen. Kraven gäller flerfamiljshus där vattnet värms upp centralt. I propositionen utnyttjas det undantag som direktivet tillåter och som baserar sig på kostnadseffektivitet och teknisk genomförbarhet, det vill säga att lägenhetsspecifika fjärravläsbara mätare ska installeras först i samband med följande stambyte. Möjligheten att göra undantag i fråga om ändring av vattenmätare så att de blir fjärravläsbara genomförs enligt förslaget genom de övergångsbestämmelser som tas in i lagen om bostadsaktiebolag och i den övriga boendelagstiftningen, det vill säga så att regleringen kommer att gälla husbolag på vilka det på basis av bygglov som sökts efter att lagarna trätt i kraft installeras lägenhetsspecifika vattenmätare.

Med avvikelse från minimikravet i direktivet föreslås det i propositionen att skyldigheten också ska omfatta mätning och fakturering av kallt vatten per lägenhet på basis av förbrukningen, eftersom det anses ändamålsenligt att dessa mäts och faktureras på en gång också ur konsumentens synvinkel. Miljöutskottet understöder lösningen och konstaterar att kravet i den förordning (1047/2017) som utfärdats med stöd av markanvändnings- och bygglagen i Finland på att lägenhetsspecifika vattenmätare för kallt och varmt bruksvatten ska installeras vid nybyggnad och reparationsbyggande har varit i kraft sedan den 1 januari 2018. Före det har kraven dock gällt nybyggnad från ingången av 2011 och renoveringar från och med den 1 september 2013. Kraven har dock gällt endast installation, men inte användningen av dem som grund för faktureringen. Utskottet konstaterar att enligt utredningar som gjorts i samband med lagberedningen är fakturering som baserar sig på mätning av kallt vatten i genomsnitt lönsam, och faktureringen medför i allmänhet inte betydande merkostnader.

Utskottet fäster ekonomiutskottets uppmärksamhet vid den särskilda situationen i fråga om kollektivbostäder för studerande. Det är uppenbart omöjligt att rikta den kostnad för vattenförbrukningen som regleringen eftersträvar till användaren i kollektivbostäder som vanligen används för studentboende och där flera invånare delar på ett enda tappställe. Då beror vattenräkningen på de övriga kollektivboendes konsumtion, och dessutom medför den snabba omsättningen av invånare vissa extra utmaningar när det gäller att rikta kostnaderna rätt. Övergångsperioden är lång och såsom det konstateras ovan ska mätarna installeras först i samband med följande stambyte. Men det undanröjer inte problemet. Utskottet föreslår för ekonomiutskottet att utskottet utreder möjligheterna att reglera eller på annat sätt styra praxisen så att man kan avvika från den lägenhetsspecifika installationsskyldigheten i fråga om kollektivbostäder.

Utskottet anser att mätningen av vattenförbrukningen som faktureringsgrund är ett väsentligt effektivare sätt att fästa konsumenternas uppmärksamhet vid förbrukningen och möjligheterna att spara in på kostnader jämfört med värmeenergin. Mätarna fungerar dock inte alltid felfritt, och dessutom kan de informationssystem som stöder dem ibland vara otillförlitliga. Utskottet föreslår att ekonomiutskottet överväger ett eventuellt behov av att precisera bestämmelserna om faktureringsgrunderna så att tillräcklig hänsyn tas till störningssituationer.

Utlåtande MiUU 11/2020 rd

När det gäller uppgifter om konsumtion betonar utskottet dessutom behovet av att säkerställa integritetsskyddet och dataskyddet för slutanvändare i enlighet med EU:s dataskyddslagstiftning. Avsaknaden av adekvat dataskydd kan exempelvis öka hotet om uppföljning av att bostäder eventuellt står tomma på basis av förbrukningsuppgifter, vilket kan leda till ökade bostadsbrott som begås av organiserade brottsutövare. Också energieffektivitetsdirektivet förpliktar till att främja cybersäkerheten och säkerställa dataskydd och integritetsskydd.

Utskottet fäster slutligen ekonomiutskottets uppmärksamhet vid att den föreslagna regleringen är relativt svårtolkad. Det beror främst på att det direktiv som ska genomföras är komplicerat och att möjligheterna till undantag å andra sidan har en väsentlig betydelse och att övergångstiderna blir långa även om de i praktiken är värda att stödjas. Därför är det klart att det som stöd för verkställigheten av lagen behövs tydlig och långsiktig kommunikation, rådgivning och anvisningar för såväl husbolag som olika intressentgrupper, såsom hyresgäster och bostadsrättsboende.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.9.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Hannu Hoskonen cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Niina Malm sd
medlem Sari Multala saml
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Katja Taimela sd
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ari Torniainen cent
ersättare Mikko Lundén saf.

Sekreterare var

utskottsrad Marja Ekroos.